

Οι καλύτεροι της Ευρώπης

ΕΝΑ ΕΓΚΥΡΟΤΑΤΟ ΦΟΡΟΥΜ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΤΑΛΛΑΓΗ ΤΩΝ ΠΙΟ ΣΥΓΧΡΟΝΩΝ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΩΝ ΠΡΟΤΑΣΕΩΝ ΑΠΟ ΔΙΑΚΕΚΡΙΜΕΝΟΥΣ ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΕΣ, ΚΑΘΩΣ ΚΑΙ Η ΕΠΑΝΑΒΕΒΑΙΩΣΗ ΤΗΣ ΣΗΜΑΣΙΑΣ ΤΩΝ ΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΩΝ ΑΞΙΩΝ ΣΤΟΝ ΣΗΜΕΡΙΝΟ ΚΟΣΜΟ, ΑΠΟΤΕΛΕΙ ΚΑΘΕ ΧΡΟΝΙΑ Η ΑΠΟΝΟΜΗ ΤΩΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΒΡΑΒΕΙΩΝ ΘΕΑΤΡΟΥ.

Για άλλη μια χρονιά ο θεσμός των Ευρωπαϊκών Βραβείων Θεάτρου συνεχίζει να καλλιεργεί την ανάπτυξη της συνεργασίας μεταξύ χωρών και πολιτισμών στον τομέα του θεάτρου. Ο θεσμός γεννήθηκε το 1986 ως πιλοτικό πρότζεκτ της Ευρωπαϊκής Κομισιόν και η πρώτη απονομή έλαβε χώρα το 1987. Αποκτώντας χρόνο με χρόνο περισσότερο κύρος, το 2002 αναγνωρίστηκε από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο ως «οργανισμός που δρα για το συμφέρον του ευρωπαϊκού πολιτισμού». Μετά από εννιά διοργανώσεις στην ιταλική Ταορμίνια, οι απονομές του Βραβείου φιλοξενήθηκαν από διάφορες ευρωπαϊκές πόλεις, όπως το Τορίνο, τη Θεσσαλονίκη, το Βρόττολαβ, την Αγία Πετρούπολη, την Κραϊόβα, τη Ρώμη. Τα ονόματα των μεγάλων «νονών» του Θεσμού, του Ζακ Λανγκ (που συνεχίζει να είναι ο πρόεδρος του Θεσμού) και της Μελίνας Μερκούρη, των διεθνούς κύρους μελών των κριτικών

επιτροπών, των αναμφισβήτητης καλλιτεχνικής αξίας βραβευθέντων με το Μεγάλο Βραβείο (Αριάννα Μνουσκίν, Πίτερ Μπρουκ, Τζιόρτζιο Στρέλερ, Χάινερ Μιούλερ, Ρόμπερτ Ουίλσον, Λούκα Ραγκόνι, Πίνα Μπάους, Λεβ Ντόντιν, Μισέλ Πικολί, Χάρολντ Πίντερ, Ρομπέρ Λεπάζ, Πέτερ Ζάντεκ, Πατρίς Σερό, Κριστιάν Λούπα, Πέτερ Στάν, Ματς Εν, Ιζαμπέλ Ιμπέρ, Τζέρεμι Αϊρονς) και με το Ειδικό Βραβείο (Γιούρι Λιουμπιμόφ, Δημήτρης Παπαϊωάννου, κ.α.) δηλώνουν ότι πρόκειται για τα σημαντικότερα θεατρικά βραβεία της Ευρώπης. Οι άοκνες προσπάθειες του Αλεσάντρο Μαρτίνεζ, του γενικού γραμματέα του Θεσμού, καθώς και των μελών της Συμβουλευτικής Επιτροπής, όπως ο Ζορζ Μπανιού, ο Ίαν Χέρμπερτ, ο Μάικλ Μπίλινγκτον κ.α., επιτρέπουν στον Θεσμό να διατηρεί την αίγλη του και την οικονομική του βιωσιμότητα σε δύσκολους καιρούς. Εκτός από το Μεγάλο Ευρωπαϊκό Βραβείο Θεάτρου, στο πλαίσιο του Θεσμού καθιερώθηκε και το Βραβείο «Θεατρικές Πραγματικότητες» με το

οποίο διακρίνονται νεότεροι ενεργοί καλλιτέχνες που έχουν αρθρώσει δικό τους πρωτότυπο λόγο στο θέατρο.

Φέτος η απάστράπτουσα Βόρεια πρωτεύουσα της Ρωσίας η Αγία Πετρούπολη φιλοξένησε για δεύτερη φορά (η πρώτη ήταν το 2011) τη διοργάνωση των Ευρωπαϊκών Θεατρικών Βραβείων. Το 17ο Μεγάλο Βραβείο απονεμήθηκε στον Βαλέρι Φόκιν, Ρώσο σκηνοθέτη με πολύχρονη θητεία στο θέατρο και νυν διευθυντή του Αλεξανδρίνσκι, του μεγαλύτερου και ιστορικότερου θεάτρου της Αγ. Πετρούπολης. Το ανακαινισμένο και λαμπερό εσωτερικό του θεάτρου υψώνεται σε πέντε εξώστες και στον χώρο δεσπόζει το τεράστιο θεωρείο του ιωάνου (άδειο, τουλάχιστον στις παραστάσεις που είδαμε). Ο Φόκιν παρουσίασε δύο υπερπαραγωγές στην απίστευτον βάθους και ύψους σκηνή του Αλεξανδρίνσκι, το «Σβέικ. Η Επιστροφή», μια διασκευή του έργου του Γιαροσλάβ Χάσεκ και την επίσης διασκευασμένη τραγωδία του

Μιχαήλ Λέρμοντοβ «Μασκαράντ (Μπαλ μασκέ). Αναμνήσεις του μελλοντος». Η τελευταία αποτελούσε την εμπλουτισμένη με σύγχρονα μέσα σκηνική αναβίωση της σκηνοθετικής παρτιτούρας του Μέγιερχολντ του 1917. Πολυπρόσωπες παραγωγές υψηλού επαγγελματικού επιπέδου, με εντυπωσιακή χρήση τεχνικών μέσων, με άρτια οργάνωση μαζικών σκηνών, με σκηνικά παραπάνω από εντυπωσιακά - μου δημιουργήθηκε μια εικόνα σκηνοθέτη-αρχιστράτηγου, εν μέρει όμηρου των μεγεθών που έχει στη διάθεσή του. Στην αφιερωμένη στον Φόκν συνεδρία, οι γνώστες της πορείας του υπογράμμιζαν την αφοσίωσή του στη ρωσική θεατρική παράδοση σε συνδυασμό με μοντέρνα αισθητική φόρμουλα, την οποία, όπως αντιλήφθηκα, προωθούν πολλοί οι αρχές της χώρας, επενδύοντας στην ιδέα αν όχι της ιδεολογικής, τότε της πνευματικής συνέχειας της πορείας της Ρωσίας. Στο πλαίσιο των Επιστροφών, των παρουσιάσεων των παλαιότερα βραβευθέντων καλλιτεχνών με τις καινούργιες τους δουλειές, (πέρσι στη Ρώμη είδαμε τους Στάιν και Ουίλσον) σταθήκαμε τυχεροί να δούμε τον «Άμλετ» σε σκηνοθεσία του Λεβ Ντόντιν, κάτοχου του 8ου Μεγάλου Βραβείου και τον «Κυβερνήτη» του Ανδρέι Μογκούτσι, που τιμήθηκε με το Βραβείο «Θεατρικές πραγματικότητες» το 2011. Ο καταπληκτικά ανατρεπτικός «Άμλετ» του Ντόντιν κατάφερε να επαναποθετήσει το ερώτημα για τον συνήθως

αναμφοβίτητο ουμανισμό του Άμλετ, του Σαίξπηρ, της Αναγέννησης γενικώς: όταν κάποιος (άνθρωπος, πολιτικό κίνημα, κράτος, έθνος) απαντά με βία στη βία, μπορεί να επαναφέρει την ισορροπία της δικαιοσύνης ή απλά προκαλεί τον επόμενο γύρο εκδικητικής βίας; Ο Ανδρέι Μογκούτσι βασισμένος σ' ένα διήγημα του Λεονίντ Ανδρέεβ, χρησιμοποιώντας μια εξαιρετικά ολοκληρωμένη θεατρική γλώσσα, ασχολείται με τη συνείδηση των ανθρώπων που η εξουσία επιτρέπει, ή μάλλον επιβάλλει, τη χρήση βίαιων μέτρων, την αφαίρεση ζωών. Δύο πολύ διαφορετικές σκηνοθετικές φωνές που μέσα από την κλασική ύλη αγγίζουν τα ηθικά διλήμματα του σύγχρονου ανθρώπου. Έξι ολόκληρα βραβεία δόθηκαν φέτος στην κατηγορία «Θεατρικές Πραγματικότητες», και οι παρουσιάσεις των δουλειών των βραβευθέντων προκαλούσαν τον προβληματισμό για το πόσο διευρύνθηκαν τα όρια του σύγχρονου θεάτρου. Λόγω περιορισμένου χώρου, θα μιλήσω μόνο για δύο απ' αυτούς. Η σουηδική ομάδα Cirkus Cirkor ασχολείται μ' ένα είδος διασυνωριακής τέχνης, έχοντας καταργήσει τις διαχωριστικές γραμμές μεταξύ του θεάτρου, του σύγχρονου τσίρκου, του μουσικοχορευτικού θεάματος στο επίπεδο της φόρμας, αλλά και ως προς το περιεχόμενο των παραστάσεων της καταπνέεται με το θέμα κατάργησης συνόρων, ορίων, διαχωρισμών. Συνδυάζοντας ποιητικότητα και ακαβισμό στην παράσταση «Limits», η ομάδα καταργούσε

πρώτα απ' όλα τα όρια των φυσικών δυνατοτήτων του ανθρώπου. Ο πληθωρικός νεωτεριστής Βραζιλιάνος την καταγωγή Τιάγκο Ροντρίγκες διευθύνει σήμερα το Εθνικό Θέατρο στη Λισαβόνα παρουσίασε δύο παραστάσεις και μια ιδέα εν εξελίξει και εντυπωσίασε με την πρωτοτυπία της σκέψης του. Στην παράσταση «Αναπνοή», που δημιουργήθηκε για το Φεστιβάλ Αθηνών, έβγαλε στη σκηνή τη για σαράντα χρόνια υποβολέα του θεάτρου του, η οποία δεν μιλούσε αλλά ψιθύριζε τα λόγια της στους ηθοποιούς, ξεδιπλώνοντας μια ιστορία από τη μεθόριο περιοχή μεταξύ της σκηνής και της πραγματικότητας. Η ποίηση που εξέπεμπε η παράστασή του συναντούσε κανείς και στην άλλη του δουλειά, στο «By Heart», όπου μόνος στη σκηνή με δέκα εθελοντές θεατές, τους μάθαινε απ' έξω ένα σονέτο του Σαίξπηρ, αφιερώνοντας την παράσταση στη μνήμη ως τον μοναδικό τρόπο να ανακαλούμε αυτούς που έχουν φύγει. Βραβεύτηκαν επίσης ο Ελβετός σκηνοθέτης και συγγραφέας Μίλο Ράου, ο Πολωνός σκηνοθέτης Γιαν Κλάτα, ο Βέλγος χορογράφος Σίντι Λαρμπί Τσερκάουι, ο Γάλλος ηθοποιός Ζουλιέν Γκοσσελέν. Ειδικό Βραβείο απονεμήθηκε στην Ισπανίδα ηθοποιό Νούρια Εσπέρτ. Σ' όλη τη διάρκεια της διοργάνωσης ακούστηκε πολλές φορές το όνομα του Ρώσου σκηνοθέτη Κιρίλ Σερέμπρεννικοβ, βραβευμένου στην περσινή διοργάνωση στη Ρώμη, ο οποίος δικάζεται τώρα από τις ρωσικές Αρχές.